

Омельченко О.В., старший викладач

кафедри бізнесу і права,

Вінницький інститут Університету «Україна»

Король Р.М., магістрант 2-го року підготовки,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Вінницький інститут Університету «Україна»

РОЛЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАДІЙНОСТІ ЙОГО КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ

THE ROLE OF THE BANK'S CREDIT POLICY IN ENSURING THE RELIABILITY OF ITS LOAN PORTFOLIO

Анотація. У статті розглянуто сутність кредитної політики комерційного банку та проведено порівняльний аналіз її визначень. Визначено основні цілі кредитної політики банку. Досліджено основні сфери використання коштів банку. Виділено основні елементи кредитної політики комерційного банку.

Ключові слова: кредитна політика, конкурентні переваги, елементи кредитної політики, стратегія кредитної політики.

Abstract. The article considers the essence of the credit policy of a commercial bank and comparative analysis of its definitions. The main goals of the bank's credit policy are defined. The main areas of use of the bank's funds are studied. The main elements of the credit policy of a commercial bank are highlighted.

Key words: credit policy, competitive advantages, elements of credit policy, credit policy strategy.

Постановка проблеми. Стратегічною метою банківської системи України є забезпечення сталості її розвитку шляхом досягнення надійності, стійкості до криз, підвищення якості та ефективності її діяльності. Важливу роль у зміцненні банківської системи країни, зростанні довіри до неї вкладників та інвесторів відіграє управління банківських ризиків. У загальній сукупності банківських ризиків найбільшу питому вагу мають кредитні ризики. З огляду на пріоритетність і високу прибутковість кредитних операцій саме ці ризики є визначальними в діяльності вітчизняних і зарубіжних банків. З огляду на це, кредитна політика комерційного банку тає важливою, невідомою частиною менеджменту банку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективне управління кредитною політикою банку є метою досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Гуцал І.С., Сусіденко В.Т., Д'яконов І.І., Вовчак О.В., Коцовська Р.Р., Коробова Г.Г., Любар О.О., Гриценко О. та інші. І хоча безліч праць присвячено вивченню кредитної політики банку, на сьогодні навіть немає єдиної думки щодо визначення цього поняття.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних напрямків управління кредитного портфелю в комерційних банках на основі теоретичного аналізу сутності, принципів та існуючих підходів до мінімізації кредитних ризиків в Україні.

Виклад основного матеріалу. Кредитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо організації кредитного процесу. Кредитна політика дає змогу планувати, регулювати, контролювати процес кредитування, раціонального організувати взаємовідносини між кредитором і позичальником та розробляється правлінням банку (або кредитним комітетом) і затверджується, як правило, радою акціонерів банку. Грамотно розроблена кредитна політика є одним із інструментів зниження кредитного ризику.

На сьогодні існує безліч визначень поняття «кредитна політика», деякі з них наведено у табл. 1

Таблиця 1

Визначення поняття «кредитна політика» за відчизнаними та зарубіжними дослідниками

Автор (джерело)	Визначення
Гуцал І.С. [5]	Кредитна політика – це система мій і дій, які спрямовані на грошово-кредитне забезпечення й регулювання кредитних відносин з метою економічного росту й прибутковості діяльності фінансового посередництва
Сусіденко В.Т. [16]	Кредитна політика – це розроблена систему стратегічних цілей його діяльності в межах надання кредитів і відповідних механізмів ефективної реалізації цих цілей
Фінансово-кредитний словник [17]	Кредитна політика – це складова частина економічної політики, що є системою заходів щодо кредитування народного господарства й населення
Банківська енциклопедія [2]	Кредитна політика – методи управління щодо отримання й контролю за кредитами і дебіторської заборгованості, які розроблені або застосовані на підприємстві (у компанії); виробничо-комерційні підприємства формують кредитну політику при наданні покупцям товарного (комерційного) або споживчого кредиту; а також – система засобів центрального банку й держави в кредитній сфері, з метою регулювання грошового обігу й досягнення інших, економічних і соціальних цілей
Д'яконов І.І. [7]	Кредитна політика банку – це спосіб виконання послідовно пов'язаних етапів процесу кредитування, де принципи являють собою основу її визначення і спосіб її здійснення
Вовчак О.В. [3]	Кредитна політика – стратегія і тактика банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів: поверненості, строковості, цільового використання, забезпеченості, платності
Коцовська Р.Р. [10]	Кредитна політика – комплекс рішень, ухвалених правлінням банку, в яких зафіксовані умови, параметри надання кредитів, організація кредитного процесу
Коробова Г.Г. [9]	Кредитна політика – система заходів банку в кредитуванні його клієнтів, що здійснюється для реалізації його стратегії і тактики, з визначенням пріоритетів в процесі розвитку кредитних відносин, з однієї сторони, та функціонування кредитного механізму – з іншої
Любар О.О. [11]	Кредитна політика – це система заходів банку в царині кредитування його клієнтів, здійснюваних банком для реалізації його стратегії і тактики в даному регіоні в певний період часу.
Гриценко О. [4]	Кредитна політика – система заходів центрального банку та держави в кредитній сфері з метою регулювання грошового обігу і досягнення інших економічних цілей

На наш погляд, кредитна політика банку – це комплекс рішень та інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, з метою запобігання ризикам в досягненні ефективної реалізації стратегічних цілей. В свою чергу, реалізація кредитної політики забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

Таким чином, провідна роль кредитної політики, на наш погляд, полягає в зростанні конкурентних переваг, що виражається в максимізації прибутку і мінімізації ризиків у процесі формування ресурсної бази та ефективного розміщення залучених ресурсів.

Аналізуючи позиції різних авторів щодо суті кредитної політики, необхідним є врахування кінцевої мети щодо формування оптимальної структури кредитних вкладень.

За таких обставин необхідно визначити стратегічні цілі кредитної політики банку, що будуть служити основою кредитної діяльності. До основних цілей можна віднести:

- задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування відповідно до різних видів кредиту, що їх пропонують на ринку;
- отримання прибутку.

З метою зайняття банком певного сегменту на фінансовому ринку, що дає змогу утримувати стійкі конкурентні позиції, кредитна політика повинна забезпечити оптимальне використання коштів у трьох основних сферах:

- кредитування поточної господарської діяльності підприємств;
- кредитування інвестиційної діяльності;
- кредитування фізичних осіб [6].

Кредитна політика потрібна банківським установам перш за все тому, що дозволяє регулювати, управляти, раціонально організовувати взаємини між банками і його клієнтами із залучення ресурсів на поворотній основі та їх інвестування в частині кредитування клієнтів банку. Основними елементами кредитної політики банку, на нашу думку є:

- 1) стратегія банку із розроблення основних напрямів кредитного процесу;
- 2) тактика банку щодо організації кредитування;
- 3) контроль за реалізацією кредитної політики.

У зарубіжній економічній літературі запропоновано розробляти документ (меморандум) з кредитної політики, який дозволяє визначати стратегію і тактику банку в частині організації кредитного процесу [15].

В цілому стратегія кредитної політики полягає у виборі пріоритетів, принципів та цілей банку на кредитному ринку, щодо тактики, то в даній частині виділяють інструменти, які використовуються з метою реалізації цілей банку при здійсненні кредитних операцій, правил їх здійснення, порядок організації кредитного процесу.

Отже, кредитна політика створює необхідні передумови формування ефективної роботи персоналу кредитного підрозділу банку. Таким чином, кредитна політика є внутрішнім документом банку, що визначає основні підходи до кредитування і вимоги до позичальників з врахуванням сформованої поточної економічної ситуації. Кредитна політика виражає загальний підхід, концепцію кредитної діяльності банку, встановлює стратегічні основи кредитної діяльності. Політика є загальним керівництвом до дії 31 в роботі кредитної служби банку.

Кредитна політика приймається вищим керівництвом банку (радою директорів або правлінням банку), через цей документ делегуються повноваження виконавцям – співробітникам кредитних підрозділів. Відповідно в кредитній політиці банку розмежований рівень прийняття рішень, рівень повноважень на проведення певних дій, операцій [1].

Одне з головних завдань кредитної політики полягає у виробленні єдиного підходу до операцій кредитування, особливо у разі наявності філіальної мережі у кредитній організації.

Таким чином, кредитна політика встановлює підходи, визначає загальні принципи кредитування клієнтів комерційного банку, визначає типи наданих кредитів, повноваження

різних рівнів банку по прийняттю цих питань, деякі операційні деталі кредитних процедур. Кредитна політика банку, як правило, містить обов'язкові вимоги до позичальника банку. Дані вимоги пред'являються на етапі розгляду заяви на отримання короткострокового або довгострокового кредиту (банківської гарантії / питання про пролонгацію кредиту) [8].

Кредитна політика має відповідати поточній ринковій ситуації. Для підтримки кредитної політики комерційного банку в актуальному стані необхідна регулярне опрацювання положень, викладених в ній. Перегляд політики банківські установи проводять, як правило, раз на рік. Банківські установи намагаються дотримуватися максимально наближеною до реалій сучасного життя кредитної стратегії.

Кредитна політика банку не повинна суперечити чинному законодавству і загальному напрямку економічного розвитку держави. Відмінності кредитних політик комерційних банків впливають з особливостей цілей конкретного банку, напрямів його діяльності, охопленого банком сегмента ринку, від розміру банку-кредитора, досвідченості персоналу, конкурентної ситуації. Таким чином, кредитна політика є важливою складовою загальної банківської політики в частині розміщення залучених ресурсів в робочі галузі економіки країни. Узагальнюючи вище розглянуте, зазначимо, що розроблена власна кредитна політика є офіційним документом, викладеним у письмовій формі та затвердженим на засіданнях Комітету кредитного нагляду банку та Кредитного комітету. Вона встановлює основні правила формування портфеля кредитів та здійснення регулювання кредитної діяльності банку.

Висновки. Отже, в першу чергу, ефективна кредитна політика повинна визначати параметри для кредитного портфеля в цілому, окреслюючи при цьому такі важливі завдання: визначення обсягу вільних кредитних ресурсів; раціонування кредитного портфеля та диверсифікація ризику – встановлення лімітів на придбання кредитів і розподіл кредитів по різних напрямках; урахування галузевих і регіональних особливостей ведення бізнесу; визначення складу кредитного портфеля; дотримання допустимого рівня концентрації кредиту по окремих позичальниках і галузях. Якісна і ефективна кредитна політика банку дозволяє підтримувати показники своєї діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову надійність, вчасно реагувати на негативні зміни показників кредитування та обмежувати обсяги кредитування, а також визначати найбільш вигідну для банківської установи тактику діяльності.

Список використаних джерел

1. Байрам У.Р. Проблема розробки кредитної політики банку. *Схід*. 2003. №1(51) січень. С. 46-50.
2. Банківська енциклопедія / за ред. А.М. Мороза. К.: Ельтон, 1993. 328 с.
3. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я Кредит і банківська справа: підручник. К.: Знання, 2008. 64 с.
4. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика: навч. посібник. К.: Основи, 1996. 105 с.
5. Гуцал І.С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання, теорії, методики, практики): монографія. Львів: ВАТ "БІБЛЬОС", 2001. 244 с.
6. Дзюблюк О. Теоретико-методологічні засади формування кредитної політики комерційних банків в умовах подолання наслідків світової фінансової кризи. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2011. Випуск 16. С. 57-65.

7. Д'яконова І.І. Удосконалення кредитних відносин – споживче кредитування: монографія. Суми: Університетська книга, 2007. 96 с.
8. Іванівська О.Р. Особливості формування кредитної політики банків України з довгострокового інвестування. *Вісник НБУ*. 2004. № 11. С. 59-61
9. Коробова Г.Г. Банковское дело. М.: Магистр, 2009. 588 с.
10. Коцовська Р.Р., Павлишин О.П., Хміль Л.М. Банківські операції: навч. посібник. К.: УБС НБУ, 2007. 390 с.
11. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі. *Вісник університету банківської справи Національного банку України*. 2010. № 3(9). С. 183-185.
12. Омельченко О.В. До питання про моніторинг фінансової стабільності банківської системи України. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 9. С. 108-113
13. Омельченко О.В. Аналіз фінансових показників діяльності банку, що передують його ліквідації. *Економічні перспективи підприємництва в Україні: збірник матеріалів всеукраїнської інтернет-конференції*. Ірпінь: УДФСУ, 2016.
14. Омельченко О.В., Давиденко Г.В. Аналіз фінансових показників діяльності банку, що передують його ліквідації. *Економічні перспективи підприємництва в Україні: збірник матеріалів всеукраїнської інтернет-конференції*. 2016. С. 395-398
15. Рид Э., Коттер Р., Гилл Э., Смит. Р. Коммерческие банки: учебник. М.: Космополис, 1991. 654 с.
16. Сусіденко В.Т. Стратегія управління кредитною діяльністю комерційних банків. К.:КДТЕУ, 1998. 348 с.
17. Финансово-кредитный словарь: В 3-х т. Т.2. /гл. ред. В.Ф. Гарбузов. М.: Финансы и статистика, 1986. 511 с.
18. Швед В.В. Банківське регулювання та нагляд. Сутність та значення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. № 11. 2015. С. 124-127
19. Швед В.В., Колосовська Ю.В. Іпотечне кредитування в Україні. *Подільський науковий вісник*. № 3. 2017. С. 32-36

Прибега Н.О., магістрант 1-го року підготовки,
спеціальність «Менеджмент»
Вінницький інститут Університету «Україна»
Швед В.В., кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри бізнесу і права,
Вінницький інститут Університету «Україна»

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

THEORETICAL PROCESS OF THE INTELLECTUAL SUPPLY OF THE PERSONNEL MANAGEMENT

Анотація. Досліджено сутність поняття інтелект та інтелектуальне забезпечення. Визначено ключові особливості та характеристики. Вивчено взаємозв'язок інтелектуального